

**Galiu mokytis geriau!**

Auksė Petruševičienė

# LIETUVIŲ KALBOS DIKTANTAI

**6**  
klasei



## TURINYS

Įvadas .....	4
1. DIKTANTAS APIE DRAUGYSTĘ .....	5
(pagrindinių 5 klasės kurso rašybos taisyklių kartojimas)	
2. DIKTANTAS APIE MELĄ .....	9
(tarptautinių žodžių rašyba)	
3. DIKTANTAS APIE SENELIUS .....	12
(sudurtinių žodžių rašyba)	
4. DIKTANTAS APIE GAILESTINGUMĄ .....	17
(daiktavardžių priesagų rašyba)	
5. DIKTANTAS APIE GROŽĮ, IŠMINTĮ IR GERUMĄ .....	22
(būdvardžių laipsnių ir įvardžiuotinių formų rašyba)	
6. DIKTANTAS APIE DRĄSĄ .....	26
(priešdėlinių ir priesaginių būdvardžių rašyba)	
7. DIKTANTAS APIE ATSAKOMYBĘ .....	30
(veiksmažodžių šaknies balsių kaita, nosinių raidžių rašyba veiksmažodžių šaknyse)	
8. DIKTANTAS APIE SAVARANKIŠKUMĄ .....	34
(veiksmažodžių laikų ir nuosakų galūnių bei priesagų rašyba)	
9. DIKTANTAS APIE TAIKĄ .....	39
(vienarūšių sakinio dalių, sudėtinių sakinių ir tiesioginės kalbos skyryba)	
10. DIKTANTAS APIE MEILĘ .....	43
(6 klasės kurso kartojimas)	

# Sveikas, šeštoke!

Tavo rankose – diktantų sąsiuvinis. Diktantas – rašomasis darbas, skirtas mokytis rašybos, diktuojamo teksto užrašymas. Diktantas – tai vienas iš būdų patikrinti mokinių žinias, formuoti kalbos mokymosi ir įsisavinimo įgūdžius. Nuo 2006 m. organizuojamas Lietuvos nacionalinis diktantas – tarptautinis suaugusiųjų ir moksleivių raštingumą skatinantis konkursas. Pagrindinis konkurso organizatorių tikslas – skatinti žmones didžiuotis lietuvių kalba, kalbėti ir rašyti taisyklingai. 2016 m. duomenimis, nacionalinį diktantą rašė daugiau kaip 8000 žmonių! Kviečiu ir Tave susidraugauti su diktantais. Žinok – Tavo raštingumas visą gyvenimą formuos aplinkinių žmonių požiūrį į Tave.

Sąsiuvinyje yra 10 diktantų. Pirmasis skirtas penktos klasės, o dešimtas – šeštos klasės kursui pakartoti. Visi kiti parengti pagal *Atnaujintą lietuvių kalbos ir literatūros pagrindinio ugdymo bendrąją programą* (2016 m.) ir orientuoti į pagrindines rašybos taisykles.

Prieš kiekvieną diktantą yra kartojimo ir pasirengimo užduotys, atsakymus galima rasti ir pasitikrinti [www.sviesa.lt](http://www.sviesa.lt). Užduočių skaičius nevienodas, jis priklauso nuo temos sudėtingumo. Užduotys nėra vertinamos, nes tai tik pratybos prieš pagrindinį darbą – diktantą.

Visi diktantai – jautrūs pasakojimai bei samprotavimai apie svarbiausias žmogiškąsias vertybes. Be jų pasaulis būtų žiaurus ir nemielas. Tikiuosi, kad raštingumas plačiau atvers Tau pasaulį, skatins augti, skleisti kaip asmenybei, brandinti emocinį intelektą.

Tekstus skaitys profesionalūs diktoriai, Tau tereikės taisyklingai parašyti.

Įvertinto darbo klaidas privalai ištaisyti, nes jei nemokėsi to paties atvejo rašybos taisyklės, nieko neišmoksi ir nuolat klysi. Tad kiekvieną kartą užpildyk klaidų taisymo lentelę ir vėl duok patikrinti mokytojui ar tėveliams.

## Sutartiniai ženklai:



Įgarsintas diktantas

Nr.

Įgarsinto diktanto aktyvioji nuoroda

O dabar šiek tiek kalbos įdomybių! Žodis „diktantas“ yra kilęs iš lotynų kalbos (*dictata, dicto – pasakinėju, diktuoju*). Bet mes ir lietuvių kalboje turime tokių žodžių! Jei netiki, pažiūrėk Didžiajame lietuvių kalbos žodyne: *diktinti – tvirtinti, teigti, diktuiti – kalbėti, diktybė – stiprybė, diktas – stiprus, dikčius – stipruolis*.

Taigi susipažink su kalbos stipruoliu Dikčium. Jis prieš kiekvieną diktantą Tau primins svarbiausias taisykles, padės atlikti užduotis ir kaip tikras draugas džiaugsis Tavo pasiekimais!

## Keli patarimai mokytojams ir tėveliams.

Diktantus galima rašyti ir vertinti dviem būdais:

1) kaip rišlių diktantą – tokiu atveju mokinys, klausydamasis įrašo, rašo visą tekstą į sąsiuvinį (jeigu tekste daugiau kaip 120 žodžių, paskutiniame sakinyje ar pastraipoje padarytų klaidų neskaičiuokite – 120 žodžių riba tekstuose pažymėta laužtiniais skliaustais);

2) kaip žodžių diktantą – tokiu atveju mokinys, klausydamasis įrašo, diktantų sąsiuvinyje įrašo tik praleistus žodžius; tekstuose yra po 30 įrašomų žodžių, bet dvi to paties tipo klaidos laikomos viena klaida (pvz., *kūrti* ir *būrti*, *sekdavo sena*, *gražią pasaką*).

Vertinant diktantų rašybą ir skyrybą taisoma, bet klaidomis nelaikoma dalykai, kurių nebuvo mokytasi, akivaizdūs apsirikimai ir rašančiojo nuožūra parašyti skyrybos ženklai, jeigu tai neprieštarauja skyrybos taisyklėms.

Diktantų garso įrašų ieškokite šioje svetainėje: [www.sviesa.lt/diktantai6klasei](http://www.sviesa.lt/diktantai6klasei)

## Sėkmės, mokiniai, rašant diktantus!

Gal kada nors laimėsite ir nacionalinio diktanto konkursą?

Autorė Auksė Petruševičienė

# 1. DIKTANTAS APIE DRAUGYSTĘ (pagrindinių 5 klasės kurso rašybos taisyklių kartojimas)



## DIKČIUS SKUBA Į PAGALBĄ

Prisimink pagrindines rašybos ir skyrybos taisykles:

- Dažniausiai lietuvių kalbos trumpieji ir ilgieji balsiai *i, y, u, ū* rašomi tradiciškai, pagal jų tartį. Ilgųjų balsių rašybą daugiskaitos vardininke, vienaskaitos ir daugiskaitos vietininke, pagrindinėse veiksmažodžių formose reikia įsidėmėti. Mišriuosiuose dvigarsiuose *il, im, in, ir, ul, um, un, ur* visada rašomos *i* ir *u* trumposios, net jei tariant girdimi ilgieji.
- Lietuvių kalboje sudurtiniuose žodžiuose nėra jungiamosios balsės *e*.
- Jeigu moteriškosios giminės daiktavardžio arba būdvardžio vardininko galūnė *-ė*, kituose linksniuose rašoma *e*. Vyriškosios giminės I linksniuotės daiktavardžių ir III linksniuotės būdvardžių daugiskaitos vardininko galūnė *-(i)ai*. I asmens veiksmažodžių III asmens galūnė *-(i)a*.
- Skardusis priebalsis, atsidūręs prieš duslųjį, suduslėja, o duslusis priebalsis, atsidūręs prieš skardųjį, suskardėja. Du vienodi greta esantys priebalsiai susilieja ir girdimi kaip vienas garsas. Jeigu nežinai, kokią raidę rašyti, reikia pakeisti žodį giminišku taip, kad aiškiai girdėtusi garsas, dėl kurio rašybos abejoji, t. y. kad po jo eitų balsis.
- Nosinės balsės visada rašomos vienaskaitos galininko ir daugiskaitos kilmininko galūnėse.
- Nosinės balsės rašomos žodžių šaknyje, kai *q, ę, j, ū* giminiškų žodžių šaknyse kaitaliojasi su *an, en, in, un*; kai *q, ę, j* giminiškų žodžių šaknyse kaitaliojasi tarpusavyje; tradicinės įsidėmėtinios rašybos žodžiuose; kai kurių veiksmažodžių tik esamajame laike.

## 1. Įrašyk *i* arba *y*, *u* arba *ū*. Šalia parašyk taisyklę, kurią pritaikai.

Trump...tis, ger...tis, šilt...tė .....  
Vilki...kas, žvėri...kas, nam...kas .....  
Jauk...s, darbšt...s, sunk...s (dgs.) .....  
K...la – k...lo (kilti), š...la – š...lo (šilti) .....  
Darb...ngas, dvas...nga, turt...ngi .....  
Gr...das, gr...dėta, gr...delis .....  
P...šis, p...šinės, p...šėlė .....  
Ž...gis, ž...giuoti, ž...geivis .....  
Ž...ngsnis, k...lpa, ž...rklės .....  
K...nija, k...nas, k...niškas .....

B.....ria – b.....rė (burti), d.....ria – d.....rė (durti) .....  
 Pusn.....je, kompiuter.....je, laikrod.....je .....  
 K.....rčias, g.....lti, tr.....mpas .....  
 Nakt.....s, srit.....s, valt.....s (dgs.) .....  
 Valg.....kla, siuv.....kla, klaus.....kla .....  
 Motin.....stė, vaik.....stė, kvail.....stė .....

## 2. Įrašyk praleistas raides (e arba ia).

1. Tėtis padovanojo mamai graž..... rankin..... 2. Berniukas vilkėjo švies....., bet nešvar..... striukę. 3. Vienintelis močiutės kraitis buvo tie sidabrin.....i šaukštel.....i ir porcelianin.....i puodel.....i. 4. Mamyt.....i nupiešiau atviruką, o senel.....i išsiunčiau laišką. 5. Karalius atkeršijo žiaur.....i raganai ir išgelbėjo našlaitėl..... 6. Kaimynai vedžiojo svečius po namus ir gyrėsi jauk.....svetain....., erdv.....virtuv....., sutvarkyta palėp..... 7. Nežinojau, kaip atsidėkoti dosn.....i geradar.....i. 8. Tams.....s gir.....s apgaubė gūdi tylą. 9. Pastebėjau smėlyje įspaus-tas mažyt.....s pėdut.....s. 10. Senelis stebi plūd....., kantriai lauk....., kol ši krustelės, tada šauk.....anūką ir abu įsirežę trauk.....žuvį. 11. Mama šveln.....i paglostė vaik.....liui galv.....lę ir pabuč.....vo. 12. Mano tėviškėj..... – žal.....usios girios, žydr.....usias dangus, švies.....usia saulė. 13. Aš mėgstu saldž.....rūgščius obuolius. 14. Prieš užsisakydamas pietus, jis atidžiai perskaitė valg.....raštį. 15. Žąs.....ganė atidžiai suskaič.....vo žąsiukus. 16. Jaunystėje senelis mėgo kel.....uti.

## 3. Įrašyk praleistas raides.

1. Jis dažnai neatsargiai len.....davo kitus automobilius, kol pateko į avariją. 2. Mergaitė rau.....davo nuo kiekvieno jo žvil.....snio, nuo kiekvieno žodžio. 3. Mamytė prabu.....davo pati pirma, keldavosi ir ruo.....davo mums pusrytį. 4. Puodus ji visada nušvei.....davo iki blizgesio. 5. Vakarėliuose ji linksmai su.....davosi šokio kūryje ir kiekvienam šelmiškai mer.....davo akį. 6. Oi lu.....davo tėvas obuolių vagis pagavęs, oi diržu vanodavo! 7. Pasiskolinau dro.....tuką, įsidėjau į kiaurą meg.....tuko kišenę ir pamečiau. 8. Berniūkščiai žai.....dami kamuoliu i.....daužė langą. 9. Mokiniai u.....sirašė sąlygą ir pradėjo spręsti uždavinį. 10. Skų.....damas draugą elgiasi i.....davikiškai. 11. Negyvenamoje saloje i.....iveržė ugnikalnis. 12. Nuve.....k močiutei pyragą ir grį.....k namo.

## 4. Įterpk praleistas raides ir surašyk žodžius į lentelę pagal tai, kokią taisyklę taikai.

Gal.....sti (peilį), išgr.....stas (kelias), išsig.....sti (vaiduoklio), (duru) skl.....stis, spr.....sti (užda-vinį), šv.....sti (gimtadienį), r.....stis (namas), gr.....žinti (skolą), š.....la (nuo speigo), išgr.....žė (skylė), (filmo) t.....sinys, išb.....la (iš baimės), įsir.....žęs (stumia), m.....žta (mažėja), tr.....šta (pūva), .....žuolinis (suolas), .....selė (rankenėlė), v.....šelis (mezgimo).

A, e, i, u kaitaliojasi su an, en, in, un	A, e, i kaitaliojasi tarpusavyje	Nosinę raidę rašome tik esamajame laike	Įprastinė įsidėmėtina rašyba

## 5. Atidžiai klausykis diktanto, įrašyk praleistus žodžius.



**Diktantas apie draugystę** Nr. 1 ► [www.sviesa.lt/diktantai6klasei](http://www.sviesa.lt/diktantai6klasei)

Aleksas buvo smulkutis ..... berniukas. Jo ....., bet ..... labai skyrėsi nuo kitų klasės draugų madingų džinsų ir striukių. Per pertrauką dažniausiai Aleksas ..... koridoriaus ..... ir liūdnai stebėdavo .....

Niekas nežinojo, kad jo tėtis ..... uždarbauti j ..... ir dingo, kad mama ..... serga nepagydoma liga, kad ..... į kaimą tolimi giminaičiai, kad namie dažnai nebūna nei duonos ....., nei pieno .....

Klasės draugams Aleksas buvo tik ..... keistuolis. Ir niekam ..... vaiko liūdesio .....

Net kai Aleksas vieną dieną neatėjo į mokyklą, niekas jo ..... Savo ..... vaikai suprato tik po Alekso suolu radę .....: „Aš nenoriu taip gyventi...“

Jeigu ..... berniuką, panašų į Aleksą, ..... nuo jo ..... gali .....

(120 žodžių)

## 6. Pažymys ir klaidų skaičius.

Pažymys	Rišklaus diktanto klaidų skaičius			Žodžių diktanto klaidų skaičius
	rašybos	skyrybos	bendras	
10	1	1	1	1
9	1	2	2	2
8	2	3	4	3

7	4	5	6	4
6	5	6	8	5
5	6	7-8	11	6
4	7-8	9-10	14	7-8
3	9-10	11-12	16	9-10
2	11-12	13-15	19	11-12
1	13 ir daugiau	20 ir daugiau	20 ir daugiau	13 ir daugiau

### 7. Klaidų taisymas (taisyk pagal pavyzdį).

Žodis, kuriame padarei klaidą	Taikytina taisyklė	Tavo pavyzdys
<i>brisdamas</i>	<i>priebalsių suskardėjimas (bristi)</i>	<i>versdamas</i>

## 2. DIKTANTAS APIE MELĄ (tarptautinių žodžių rašyba)



### DIKČIUS SKUBA Į PAGALBĄ

- Kai kurie tarptautiniai žodžiai yra nekaitomi.
- Tarptautiniuose žodžiuose gali būti rašomas dvibalsis *eu*, bet lietuviškuose – tik *(i)au*.
- Tarptautinių žodžių priesagose *-(i)acija*, *-(i)antas*, *-(i)atorius*, *-(i)aras*, *-(i)arija* tariame ir girdime *e*.
- Tarptautiniuose žodžiuose *j* tariame ir rašome prieš lietuviškas priesagas ir galūnes; tarp priebalsio ir balsio; tarp balsių (išskyrus *i*); prieš ilgąjį *o*.
- *j* tariame, bet nerašome tarp *-io-*, *-ia-*, *-ie-*; po balsių *a*, *o* prieš *i*.

#### 1. Įrašyk galūnes.

1. Pas fotografą užsisakiau klasės vinjet..... 2. Direktorius paprašė atnešti darbuotojo dos-j..... 3. Viešnia paprašė iškviesti taks..... 4. Gydytojas apžiūrėjo pacient..... 5. Mokytoja uždavė parašyti es..... 6. Mano mama moka gaminti fondi..... 7. Žiemą močiutė visada nešioja beret..... 8. Reikia užėti į siuvimo atelj..... 9. Mergaitė mokytojai padovanojo nuostabią gladiol..... 10. Konkurso vedėja kreipdamasi į žiur..... prašė įvertinti dainininkų pasirodymą.

#### 2. Išbrauk neteisingai parašytus žodžius.

Leukocitai, liaukocitai	Aukaliptas, eukaliptas	Keurymė, kiaurymė
Skydliaukė, skydleukė	Eucharistija, aucharistija	Neuronas, niauronas
Pleuritas, pliauritas	Autanazija, eutanazija	Terapiautas, terapeutas
	Šiaudas, šeudas	

#### 3. Kur reikia, įterpk *j* ir surašyk žodžius į lentelę.

Diferenci....uoti, antibi....otikai, medali....onas, mili....ardas, studi....uoti, aukci....onas, radi....acija, koefici....entas, jubili....atas, seri....alas, inici....avimas, hero....iškas, archa....inis, inici....alai, pavil....onas, kli....entas, kompani....onas, kopi....a, valeri....onas, pi....aninas, fortepi....onas.

<i>j</i> rašoma	<i>j</i> nerašoma